

ΤΡΑΜ

Ένα ὄχημα

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1971

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Γιώργου Σεφέρη: Έξι ρίμες για δώδεκα μαχαίρια*

1

Πάνω σὲ κάμα δίκοπη θὰ γράψω τ' ὄνομά σου
νὰ τὴν καρφώσω στὴν καρδιά μὲ τὴν κορμостаσιά σου.

2

Χώρισα τὸ ροδάκινο μὲ τοῦτο τὸ μαχαίρι
πῶς μ' ἄνοιξες τὸν κόρφο σου στὸν ἥλιο μεσημέρι.

3

Μὴν τὰ πετᾶς τὰ λόγια σου σὰν τ' ἄχερο στ' ἄλώνι·
μοῦ 'καμες πέτρα τὴν καρδιά κι ἡ κάμα σου στομώνει.

4

Κοπέλα μαυρομαντηλοῦ, μὴν παίζεις μὲ τὰ ψάρια·
μπορεῖ μαχαίρια νὰ γενοῦν, καὶ σφάζουν παλικάρια.

5

Λεπίδι πὸν μὲ χτύπησες, ἦσουν τὸ νιὸ φεγγάρι
στὴ γέμισή του κόκκινο, στὴ χάση του κουφάρι.

* Οἱ ρίμες αὐτὲς γράφηκαν ἀπὸ τὸν Σεφέρη γιὰ ἓνα ἐκδοτικὸ παιχνίδι. Ξεκινώντας ἀπὸ τὶς ἀπωανατολίζουσες «Ἐκατὸ φράσεις γιὰ βεντάλιες» τοῦ Κλωντέλ, τοῦ εἶχα προτείνει νὰ φτιάξει δίστιχα ἀνάλογα μὲ ἐκεῖνα ποὺ χαράζονται στὶς λεπίδες τῶν μαχαιριῶν στὴν Κρήτη, στὴν Σκόπελο καὶ ἄλλοῦ. Ἡ χάραξή τους ἔγινε τὸ 1962, ἀπὸ τὸν σκοπελίτη μαχαϊρᾶ Ἰ. Λεμονῆ, σὲ 120 μαυρομάνικα μαχαίρια (20 γιὰ κάθε ρίμα) ἀριθμημένα· οἱ ἀριθμοὶ 1-10 κάθε ρίμας δὲν βγῆκαν στὸ ἐμπόριο, ἐνῶ οἱ 11-20 διατέθηκαν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ φιλικὸ κατὰστημα τῆς Θεσσαλονίκης. Αὐτή, ἀπὸ ὅσο ξέρω, ἦταν ἡ πρώτη καὶ μόνη «ἐκδόσή» τους — πού, λογικά, ὑποχρεώνει τὸν βιβλιογράφο τοῦ ποιητῆ νὰ γίνει καὶ «μαχαίρογράφος»! Φωτοτυπία τοῦ χειρογράφου (τὸ ὁποῖο βρίσκεται στὸ ἀρχειο μου) δημοσιεύτηκε στὸν «Ταχυδρόμο» τῆς 2 Νοεμβρίου 1963. Πέρα ἀπὸ τὸν ἐσκεμμένο λαϊκισμό τῶν στίχων, ποὺ μολαταῦτα ἔχουν καὶ τὴν χαρακτηριστικὴ σεφερικὴ ποιότητα, ἀξιοπρόσεκτο εἶναι τὸ ὑστερόγραφο: ἄλλο εὐγλωττο δεῖγμα τῆς φροντίδας ποὺ ἔδινε ὁ Σεφέρης καὶ στὴν παραμικρὴ ποιητικὴ του ἄσκηση.

Γ.Π.Σ.

6

Δαφνόφυλλό μου πού ἄστραφες σὲν ἀναμμένο θάτο·
ὁ ἐχτρός τὸ καταράστηκε κι ὁ φίλος εὐλογᾷ το.

ΣΕΦΕΡΗΣ

Ἄμοργός, 4 Σεπτ. 61

Γ.Γ. Φυσικά ὑπάρχουν καὶ ἄλλες τεχνοτροπίες· λ.χ.

τὸ 4:

Τὰ ψάρια
σοῦ ἔκοιραν τὰ δάχτυλα·
μὴν παίζεις μ' αὐτά.

τὸ 5:

Λεπίδι κοφτερό
τὸ νέο φεγγάρι·
γέμισε κόκκινο.

κτλ. κτλ.

Η ΣΚΟΤΕΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ*

(Ἔνα γράμμα)

Φίλε Κύριε Καραντώνη,

Εἶμαι ἕνας νέος ἐπαρχιώτης πού δὲν μπορεῖ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπαρχία του καὶ προσπαθεῖ νὰ φωτιστεῖ παρακολουθώντας τὰ λογοτεχνικά φύλλα πού μᾶς στέλνει ἡ Ἀθήνα. Δὲν ἔχω διαβάσει πολλά, ἀλλὰ διαβάζω μὲ ἐπιμέλεια καὶ προσοχή, ἀφοῦ ἡ μονότονη ζωὴ μας μᾶς ἀφήνει ἀμέριμνες ὥρες. Σὰν ταχτικός σας ἀναγνώστης/παίρνω τὸ θάρρος νὰ σᾶς ὑποβάλω μιὰ ἐρώτηση.

Πολὺς λόγος γίνεται ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια γιὰ τὴ σκοτεινότητα στὴν ποίηση. Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς ρωτήσω: γιατί στὴν πρωτεύουσα δὲν μιλάει ποτέ κανεὶς γιὰ τὴ σκοτεινότητα τῆς κριτικῆς μας; Κι ὁμως, ἀπ' ὅλα τὰ κείμενα πού πέφτουν στὰ

* Τὸ ψευδώνυμο αὐτὸ γράμμα, δημοσιευμένο στὰ «Νέα Γράμματα» (Γ', 8-10, Αὐγούστος - Ὀκτώβριος 1937, σελ. 615-616), ἔμεινε ἀγνωστό, κατὰ ἐπιθυμία τοῦ ποιητῆ, στὴν «Βιβλιογραφία Γιώργου Σεφέρη» τοῦ Γ. Κ. Κατσιμπαλή — καθὼς καὶ ἡ ὁμοίως ψευδώνυμη συνέχειά του, πού δημοσιεύτηκε στὸ ἐπόμενο τεῦχος τοῦ ἴδιου περιοδικοῦ (σελ. 703-704). Εἶναι ὡστόσο πολλαπλὰ σημαντικὸ κείμενο: καὶ ὡς προμήνυμα τοῦ «Διάλογου πάνω στὴν ποίηση» (1938), καὶ ὡς παράδειγμα πολιτισμένης μαχητικότητας γιὰ καίρια λογοτεχνικά